[2008] 13 S.C.R 6

ଏମ୍.ପି. ରାଜ୍ୟ

ବନାମ

ମୁନ୍ନିବାଇ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

(ଫୌଜଦାରୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 1298/2002)

ଅଗଷ୍ଟ 28, 2008

[ଡ. ଅରିଜିତ ପଶାୟତ, ପି. ସାଥଶିଭମ ଏବଂ ଅଫତାବ ଆଲମ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ]

ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା, 1860:

ଧାରା 302/34 ଏବଂ 328/34 – ବିଷ ଦ୍ୱାରା ହତ୍ୟା – ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ – ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷ ମୁକ୍ତି – ଦର୍ଶାଯାଇଛି: ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ସଠିକ ଥିଲେ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ବିଷ ଦେଇଥିଲେ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ କୌଣସି ସାକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ – ସାକ୍ଷୀ ଯିଏ କି ମୃତକଙ୍କ ସହିତ ବିଷ ଥିବା ଖାଦ୍ୟ ଖାଇଥିଲେ ଜାଣି ନଥିଲେ ଯେ ଏହା କେଉଁଠାରୁ ଆସିଥିଲା – ସାକ୍ଷୀ ଏବଂ ମୃତକ ଖାଇଥିବା ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥର କୌଣସି ଅପରାଧିକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରୀକ୍ଷା ହୋଇନଥିଲା – ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଅପରାଧର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ ବୋଲି ମନେ ହେଉଥିଲା – ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ରାୟକୁ ବଜାୟ ରଖାଯାଇଛି ।

ଫୌଜଦାରୀ ଅପିଲ ଅଧିକାରିତା : ଫୌଜଦାରୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 1298/2002

ଫୌଜଦାରୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 361/1989ରେ ଜବଲପୁରରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 25.1.2001 ତାରିଖର ଅନ୍ତିମ ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ବିଶ୍ୱଜିତ ସିଂ, ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ସେଙ୍ଗର, ସନ୍ନି ଚୌଧୁରୀ, ବୈରାଗ୍ୟ ବର୍ଦ୍ଧନ, ଆଦିତ୍ୟ ସିଂ ଏବଂ ସି. ଡି. ସିଂ ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବି. କେ. ସତୀଜା ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ଏମ୍.ପି. ରାଜ୍ୟ ବନାମ ମୁନ୍ନିବାଇ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ
[ଡ. ଅରିଜିତ ପଶାୟତ]

ଡ.ଅରିଜିତ ପଶାୟତ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି

ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କୁ ଶୁଣିଲି ।

ଉତ୍ତରଦାତା ମୁନ୍ନିବାଇ ଏବଂ ଗେଣ୍ଡାଲାଲଙ୍କୁ ଦୋଷମୁକ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିବା ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ଖଣ୍ଡପୀଠର ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏହି ଅପିଲରେ ଆପତ୍ତି ହୋଇଛି । ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା, 1860 (ସଂକ୍ଷେପରେ 'ଆଇ. ପି. ସି.') ର ଧାରା 302 ଏବଂ ଧାରା 328 ଧାରା 34 ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ଅଭିଯୋଗରେ ବିଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ଦୋଷୀ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିଥିଲେ ଏବଂ ବିଜ୍ଞ ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି, ଗଦରୱାରା ଦ୍ୱାରା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡ ଏବଂ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ବିଚାର ସମୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଅଭିଯୋଜନର ବୟାନ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା:

ମୁନ୍ନିବାଇ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.3) ଜଣେ ପେଶାଦାର ନୃତ୍ୟଶିଳ୍ପୀ ଏବଂ ଘଟଣା ତାରିଖ ପୂର୍ବରୁ, ସେ ତିରଥ ସିଂ (ଏହା ପରେ 'ମୃତକ' ଭାବରେ ଜଣାଶୁଣା)ଙ୍କ ସହ ଘରେ ରହୁଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତ ଗେଣ୍ଡାଲାଲ ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୁଲାୟମ ସିଂହ (ପଳାତକ) ଚାହୁଁଥିଲେ ଯେ ମୁନ୍ନି ବାଇ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ରୁହନ୍ତୁ, କିନ୍ତୁ ସେ ରାଜି ହୋଇନଥିଲେ । ମୁନ୍ନିବାଇ ମୃତକ ତୀରଥ ସିଂଙ୍କ ସହ ରହୁଥିବା ବେଳେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଗେଣ୍ଡାଲାଲ ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୁଲାୟମ ସିଂ ଗ୍ରାମକୁ ଆସି ସେମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରାମରେ ନୃତ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କ୍ରମେ, ମୃତକ ଏବଂ ମୁନ୍ନିବାଇ ସିରସିରି ଗ୍ରାମକୁ ଆସିଥିଲେ, ଯେଉଁଠାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଶଙ୍କର ବରୁଆ ନାମକ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବାସଭବନରେ ରଖାଯାଇଥିଲା । ସେଠାରେ ସେମାନେ ଗେଣ୍ଡାଲାଲ ଆଣିଥିବା ରୁଟି ଓ ଡାଲି ଖାଇଲେ; ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୁଲାୟମ ସିଂ ଶଙ୍କର ବରୁଆଙ୍କ ଘରେ ରାତି କଟାଇଥିଲେ । ସକାଳେ, (ମୁନ୍ନିବାଇ) ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.3 ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରାମକୁ ଯିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୁଲାୟମ ସିଂ ତାଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ନୃତ୍ୟ ଏବଂ ଗୀତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବା ଉଚିତ । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ବେଳକୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୁଲାୟମ ସିଂହ ତାଙ୍କୁ ଏବଂ ମୃତକ ତିରଥ ସିଂହଙ୍କୁ ଗେଣ୍ଡାଲାଲଙ୍କ ବାସଭବନକୁ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା ପାଇଁ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ । ମୁନ୍ନିବାଇ ଏବଂ ମୃତକ ତୀରଥ ଗେଣ୍ଡାଲାଲଙ୍କ ବାସଭବନରେ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ସେଠାରେ ଶୋଇଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ସେମାନେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଉଠିଲେ, ମୃତକ ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ଗଞ୍ଜେଇ ଧୂମପାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଥଣ୍ଡା ପିଇଥିଲେ । ଏହା ପରେ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୁଲାୟମ ସିଂ ଏବଂ ଗେଣ୍ଡାଲାଲ ସିଂହ ଦୁଇଟି ପ୍ଲେଟ୍ ଆଣିଲେ ଯେଉଁଥିରେ 'ହାଲୁଆ' ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 3 ମୁନ୍ନି ବାଇ ହାଲୁଆ ଖାଇଥିଲେ, ସ୍ୱାଦ ବାସି ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ହାଲୁଆ ଆଉ

ଖାଇନଥିଲେ । ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା ପରେ, ମୃତକ ତୀରଥ ସିଂ ଏବଂ ମୁନ୍ନି ବାଇ ଚେତାଶୂନ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ତା 'ପରେ ଗେଣ୍ଡାଲାଲ ଏବଂ ମୁଲାୟମ ସିଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଶଙ୍କର ବରୁଆଙ୍କ ବାସଭବନକୁ ନେଇଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ତା' ପରେ (ଭାଗବତ ସିଂ) ପି ଡବ୍ଲ୍ୟୁ 13 ଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇଯାଇଥିଲେ, ସେଠାରୁ ଗୋଟିଏ ଶଗଡ ଗାଡିରେ ମୃତକଙ୍କୁ ନିଆଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ଭାଇ (ଖେତ ସିଂ) ପି ଡବ୍ଲ୍ୟୁ 12 ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ଉଦୟପୁର ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ନିଆଯାଉଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା ଏବଂ ମୃତଦେହକୁ ଉଦୟପୁର ଥାନାକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଗାଁର ସୂଚନା ନଥିଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାକୁ ସାଇଖେଦ ଥାନାକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା ଯାହା ଆଧାରରେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା 328 ଏବଂ 242 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୋଇଥିଲା ।

ତଦନ୍ତ ସମୟରେ, ତିରଥ ସିଂଙ୍କ ମୃତଦେହକୁ ଶବ ବ୍ୟବଛେଦ ପାଇଁ ପଠାଯାଇଥିଲା ଯାହା ଡ. ନରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ପାଲୋଡ (ପି ଡବ୍ଲ୍ୟୁ19) ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିଲା । ଶବ ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ ବିବୃତି ଅନୁଯାୟୀ, ତିରଥ ସିଂଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଶ୍ୱାସକ୍ରିୟା ଏବଂ ରକ୍ତ ସଞ୍ଚାଳନ ବିଫଳ ହେବା କାରଣରୁ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବିଷ କାରଣରୁ ହୋଇଥାଇପାରେ । ମୃତକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଶରୀର ଅଭ୍ୟନ୍ତରସ୍ଥ ଅଂଶ ରାସାୟନିକ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ସାଗରସ୍ଥିତ ରାଜ୍ୟ ଅପରାଧ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରୀକ୍ଷାଗାରକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା । ଏଥିରେ ଜିଙ୍କ୍ ଫସଫାଇଡ୍ ଥିବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା । ତଦନ୍ତ ପରେ ପୋଲିସ, ଅପିଲକାରୀ ଏବଂ ମୁଲାୟମ ସିଂ (ପଳାତକ)ଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା 328 ଏବଂ 302 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଦୋଷାରୋପ ଫର୍ଦ୍ଦ ଉପସ୍ଥାପନା କରିଥିଲେ । ଅପିଲକାରୀ କୌଣସି ଅପରାଧ କରିଥିବା କଥାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଆଳ ହେଉଛି ଯେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ମାମଲାରେ ମିଥ୍ୟା ଭାବରେ ଫସାଇ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଯେହେତୁ ଅପିଲକାରୀ କୌଣସି ଅପରାଧ କରିଥିବାର ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ମିଥ୍ୟା ନିହିତାର୍ଥର ଆଳ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, ବିଚାର ହୋଇଥିଲା । ଏହାର ଆଦେଶ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ, ଅଭିଯୋଜନ ନଅଜଣ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲେ । ମୁନ୍ନିବାଇ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.3) ମୁଖ୍ୟ ସାକ୍ଷୀ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ଏବଂ ପଳାୟନ କରିଥିବା ମୁଲାୟମ ସିଂହଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୃତକଙ୍କୁ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା । ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.3ଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଏବଂ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଲାଗୁ କରିଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଅପିଲ ଆଗତ କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ହେବାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଥିଲା ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୁନ୍ନିବାଇ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ, ମୁନ୍ନି ବାଇ (ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 3)ଙ୍କୁ ନିଜ ପାଖରେ ରଖିବେ ବୋଲି ଏକ ଯୋଜନାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ହେବେ

ବୋଲି କଳ୍ପନା କରିବା ଅସମ୍ଭବ ଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ ଥିଲା ଯେ ପଳାତକ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୁଲାୟମ ସିଂହ ଏବଂ ଗେଣ୍ଡାଲାଲଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମୁନ୍ନିବାଇଙ୍କ ସହିତ ବିବାହିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ମୁନ୍ନିବାଇ (ପି ଡବ୍ଲ୍ୟୁ 3)ଙ୍କୁ ନିଜ ପାଖରେ ରଖିବାର ଏକ ସାଧାରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିବ । ଯେତେଦୂର ବିଷ ପ୍ରୟୋଗର ପ୍ରଶ୍ନ ରହିଛି, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଛନ୍ତି ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ବିଷ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିବା ନେଇ କୌଣସି ସାକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ । ମୁନ୍ନିବାଇ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.3)ଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ଯେ ହାଲୁଆ ସହିତ ବିଷ ମିଶାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ଏହାର ସ୍ୱାଦ ବାସି ବୋଲି ଜାଣିବାକୁ ପାଇଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହାଲୁଆ ଖାଇନଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ମୃତକ ତାଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ସବୁ ହାଲୁଆ ଖାଇଦେଇଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ଯେ ସେ ଜାଣିନାହାନ୍ତି ଯେ ହାଲୁଆ କେଉଁଠାରୁ ଆସିଛି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ କଥା ହେଉଛି, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ 3 ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ବିଷ ଏବଂ ମୃତକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବାଣ୍ଟି ଦିଆଯାଇଥିବା ହାଲୁଆର କୌଣସି ଅପରାଧିକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇ ନଥିଲା । ମାମଲାର ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ, ଆମେ ଏହି ଅପିଲରେ ଆକ୍ଷେପିତ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ରାୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ନୁହଁ ଯାହା ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଖାରଜ କରାଯାଉଛି ।

ଡି.ଆର୍. ପି. ଅପିଲ ଖାରଜ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଅନୁବାଦକ
ସୌମ୍ୟରଞ୍ଜନ ବେହେରା, ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ।